

Γνωμοδότηση για το Πράσινο Βιβλίο — Στρατηγικές επιλογές για την ενίσχυση της βιομηχανίας προγραμμάτων στο πλαίσιο της οπτικοακουστικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης

(94/C 393/05)

Στις 14 Απριλίου 1994, και σύμφωνα με το άρθρο 198 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με το Πράσινο Βιβλίο — Στρατηγικές επιλογές για την ενίσχυση της βιομηχανίας προγραμμάτων στο πλαίσιο της οπτικοακουστικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το τμήμα βιομηχανίας, εμπορίου, βιοτεχνίας και υπηρεσιών, στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 28 Ιουλίου 1994. Εισηγητής ήταν ο κ. Flum.

Κατά τη 318η σύνοδο ολομέλειας (συνεδρίαση της 14ης Σεπτεμβρίου 1994), η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Εισαγωγή

1.1. Το Πράσινο Βιβλίο ασχολείται με το «μέλλον ενός πολύ συγκεκριμένου τομέα: της ευρωπαϊκής παραγωγής ταινιών και τηλεοπτικών προγραμμάτων» διότι, όπως αναφέρεται στην εισαγωγή του Πράσινου Βιβλίου, «τα κινηματογραφικά και τηλεοπτικά προγράμματα είναι κατ'εξοχήν φορείς του ευρωπαϊκού πολιτισμού και αποτελούν ζωντανές μαρτυρίες των παραδόσεων και της ταυτότητας κάθε χώρας». Το Πράσινο Βιβλίο θα αποτελέσει τη βάση για «ευρείες και εις βάθος» διαβουλεύσεις. Οι συντάκτες του συνοψίζουν την κύρια προβληματική του ως εξής:

«Πώς μπορεί η Ευρωπαϊκή Ένωση να συμβάλει στην ανάπτυξη της ευρωπαϊκής βιομηχανίας κινηματογραφικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων, η οποία θα είναι ανταγωνιστική στην παγκόσμια αγορά, θα στοχεύει στο μέλλον, θα μπορεί να εξασφαλίσει την αίγλη του ευρωπαϊκού πολιτισμού και τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης στην Ευρώπη;»

1.2. Του Πράσινου Βιβλίου προηγήθηκαν, πρώτον, το Λευκό Βιβλίο «Ανάπτυξη, ανταγωνιστικότητα, απασχόληση — οι προκλήσεις και η αντιμετώπισή τους για τη μετάβαση στον 21ο αιώνα» (έγγρ. COM(93) 700 τελικό της 5ης Δεκεμβρίου 1993), δεύτερον, το σχέδιο απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με την «Ψηφιακή τηλεόραση: πλαίσιο για μια κοινοτική πολιτική» (έγγρ. COM(93) 557 τελικό της 17ης Νοεμβρίου 1993), τρίτον, η «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη χρήση προτύπων για τη μετάδοση του τηλεοπτικού σήματος»⁽¹⁾ και, τέλος, το Πράσινο Βιβλίο «Πολυφωνία και συγκέντρωση στα μαζικά μέσα ενημέρωσης στην εσωτερική αγορά. Στάθμιση της αναγκαιότητας για μια κοινοτική δράση» (έγγρ. COM(92) 480 τελικό της 23ης Δεκεμβρίου 1992).

1.3. Το Πράσινο Βιβλίο περιορίζεται θεματικά στην ανάπτυξη του ευρωπαϊκού τομέα κινηματογραφικών και τηλεοπτικών προγραμμάτων και τούτο για δύο λόγους:

— πρώτον, διότι τα κινηματογραφικά και τηλεοπτικά προγράμματα «είναι κατ'εξοχήν φορείς του ευρωπαϊκού πολιτισμού», και αποτελούν «ζωντανές μαρτυρίες των παραδόσεων και της ταυτότητας κάθε χώρας και αξίζει να ενθαρρύνονται»·

— δεύτερον, επειδή η βιομηχανία προγραμμάτων έχει «στρατηγική σημασία για την ανάπτυξη του οπτικοακουστικού τομέα», πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις ακόλουθες τάσεις: «Όπως αποδεικνύεται από τις πρόσφατες εξελίξεις, οι πιο ισχυροί παράγοντες στην παγκόσμια αγορά (κατασκευαστές τεχνολογικού εξοπλισμού ή φορείς εκμετάλλευσης των καλωδιακών μεταδόσεων και των επικοινωνιών) επιδιώκουν να έχουν τον έλεγχο των καταλόγων των σημαντικότερων προγραμμάτων».

2. Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

2.1. Το ζήτημα που προκύπτει στο σημείο αυτό, δηλαδή, η απειλή για την πολυμορφία των προγραμμάτων και την ελευθερία έκφρασης που συνιστούν οι πιο ισχυροί παράγοντες στην διεθνή αγορά και οι πιθανές στρατηγικές των ευρωπαίων για την αντιμετώπισή τους, δεν εξετάζεται στη συνέχεια: το Πράσινο Βιβλίο περιορίζεται στην εξέταση των οικονομικών συνεπειών των διαφόρων «στρατηγικών επιλογών» του. Ούτε οι επιρροές, ούτε τα αποκλίνοντα συμφέροντα των διεθνών συνασπισμών μέσων ενημέρωσης, λαμβάνονται υπόψη στους στόχους της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την ανάπτυξη της βιομηχανίας προγραμμάτων. Αντίθετα, η Επιτροπή λαμβάνει σαν βάση την άποψη ότι «η είσοδος νέων οικονομικά ισχυρότερων φορέων στον οπτικοακουστικό τομέα ... θα διανοίξει νέες προοπτικές στις επενδύσεις και στις νέες αγορές για την ευρωπαϊκή βιομηχανία προγραμμάτων» και παραπέμπει στις προβλέψεις του προαναφερθέντος Λευκού Βιβλίου που διατείνεται ότι, με την επιταχυνόμενη ανάπτυξη του ευρωπαϊκού οπτικοακουστικού τομέα, «θα δημιουργηθούν μέχρι το 2000, περίπου δύο εκατομμύρια νέες θέσεις εργασίας».

2.2. Τα εμπόδια που τίθενται στην ανάπτυξη μιας πραγματικά ευρωπαϊκής βιομηχανίας παραγωγής προγραμμάτων εξετάζονται κατά τρόπο ρεαλιστικότερο. Οι γλωσσικοί φραγμοί, οι κατακεκομισμένες αγορές και η ανεπαρκής χρήση των τεχνολογικών καινοτομιών μπορούν να εμποδίσουν την ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής βιομηχανίας παραγωγής προγραμμάτων. Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή θεωρεί ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να «καταβάλλει προσπάθειες για την ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής βιομηχανίας προγραμμάτων, η οποία να είναι ανταγωνιστική τόσο στην εσωτερική όσο και στην παγκόσμια αγορά, να αποτελεί έκφραση της πολιτιστικής πολυμορφίας, να δημιουργεί θέσεις εργασίας και να είναι κερδοφόρα. Ο τελικός στόχος αυτής της μεσοπρόθεσμης έως μακροπρόθεσμης

(1) ΕΕ αριθ. C 341 της 18. 12. 1993.

πολιτικής είναι να γίνει η ευρωπαϊκή βιομηχανία προγραμμάτων εκ νέου αποδοτική, σε μια ανοιχτή και δυναμική παγκόσμια αγορά».

2.3. Αν και στο κείμενο του Πράσινου Βιβλίου η ανάπτυξη μιας παγκόσμιας ανταγωνιστικής ευρωπαϊκής βιομηχανίας προγραμμάτων φαίνεται ως προϋπόθεση της «πολιτιστικής πολυμορφίας», οι σκέψεις σχετικά με την διασφάλιση της πολιτιστικής ιδιαιτερότητας των ευρωπαϊκών κινηματογραφικών και τηλεοπτικών παραγωγών δεν διαδραματίζουν κανένα ρόλο στις «Στρατηγικές επιλογές για την ενίσχυση της βιομηχανίας προγραμμάτων». Δεν αποτελεί πλέον μυστικό ότι οι καθαρά εμπορικές προοπτικές για την ενίσχυση τέτοιων βιομηχανικών προγραμμάτων δεν ευνοούν καθόλου την πολιτιστική πολυμορφία αλλά, αντίθετα, παραγωγές που αναμένεται να έχουν μεγάλο βαθμό ακροαματικότητας και οι οποίες μοιάζουν ολοένα και περισσότερο μεταξύ τους. Για το λόγο αυτό δεν πρέπει να παραμεληθεί η διατήρηση και η ανάπτυξη παραγωγής προγραμμάτων από ευρωπαϊκούς οργανισμούς δημοσίου δικαίου που θα χρηματοδοτούνται από εισφορές των τηλεθεατών ή των ακροατών: προφανώς, τέτοιοι οργανισμοί παράγουν πολύ περισσότερα πολιτιστικά προγράμματα από ό,τι οι εμπορικοί ανταγωνιστές τους. Και αυτό το πολύ σημαντικό σημείο δεν αναφέρεται στις «Στρατηγικές επιλογές».

2.4. Ύστερα από την παρουσίαση των υφιστάμενων θεσπισμάτων (οδηγία για την «ηλεκτρονική χωρίς σύνορα που θεσπίζει το πλαίσιο αναφοράς για την ελεύθερη κυκλοφορία των υπηρεσιών τηλεοπτικής μετάδοσης», πρόωση της των ανεξάρτητων ευρωπαϊκών παραγωγών, πρόγραμμα Media), η Επιτροπή ασχολείται με τις «επιλογές για το μέλλον». Στην περίπτωση αυτή δεν πρόκειται για «την ανάπτυξη μιας δέσμης συγκεκριμένων μέτρων, τα οποία θα μπορούσαν να προταθούν σε επίπεδο Κοινότητας. Αντίθετα, πρόκειται για σκέψεις που θα μπορούσαν να οδηγήσουν προς την κατεύθυνση των μελλοντικών ενεργειών όσον αφορά τις στρατηγικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης». Ομοίως, πρέπει σύμφωνα με την Επιτροπή να «ληφθούν άμεσα αποτελεσματικά μέτρα, προκειμένου να μπορέσει η ευρωπαϊκή βιομηχανία να επωφεληθεί από τις δυνατότητες που προσφέρει η αγορά». Ως προϋπόθεση για αυτό, η Επιτροπή κατονομάζει σαφώς την «εξάλειψη των φραγμών κατά την πρόσβαση στην εσωτερική αγορά» και βασίζεται στην τάση που αναφέρεται στο Λευκό Βιβλίο «για μια φιλελευθεροποίηση και ελευθέρωση σε παγκόσμια κλίμακα», η οποία ισχύει επίσης και για τον οπτικοακουστικό τομέα. Συγκεκριμένα, «η ανάπτυξη εθνικών ειδικών ρυθμίσεων στον οπτικοακουστικό τομέα δεν πρέπει να παρεμποδίζει τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς». Παράλληλα, η Επιτροπή εκφράζει τη λύπη της για την έλλειψη διαφάνειας και αναγνωρίζει ότι «λόγω του διεθνούς και παγκόσμιου χαρακτήρα που λαμβάνει ο τομέας, γίνεται ολοένα και πιο δυσχερής η ανάλυση της διείσδυσης της αγοράς από διεθνείς ομίλους του οπτικοακουστικού τομέα ή των πολυμέσων».

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1. Οι αναλύσεις αυτές δεν οδηγούν όμως την Επιτροπή να εκφράσει σκέψεις περιορισμού της ισχύος των διεθνών ομίλων στην αγορά. Αρχικά, επιθυμεί «κυρίως, τη βελτίωση της διαφάνειας στην αγορά». Επομένως, ζητεί μια «στενότερη συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων αρχών για θέματα αντα-

γωνισμού, τόσο σε εθνικό όσο και σε κοινοτικό επίπεδο» και μια «βελτίωση της αποτελεσματικότητας όσον αφορά τον έλεγχο της εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου»:

«Η καθιέρωση κοινών κανόνων, ο έλεγχος της τήρησής τους από τους επιχειρηματικούς παράγοντες και η επιβολή αποτελεσματικών κυρώσεων σε περίπτωση μη τήρησής τους, είναι στοιχεία αποφασιστικής σημασίας για την αρμονική ανάπτυξη των ραδιοηλεκτρονικών μεταδόσεων στην Ευρώπη. Πράγματι, οι διαφορετικοί τρόποι εφαρμογής των κανόνων αυτών στα διάφορα κράτη μέλη μπορούν να στρεβλώσουν τον ανταγωνισμό στο πλαίσιο της προοπτικής της ελεύθερης κυκλοφορίας των τηλεοπτικών εκπομπών που προβλέπει η οδηγία «ηλεκτρονική χωρίς σύνορα.»

3.2. Οι στρατηγικές για τον περιορισμό των μεριδίων της αγοράς θίγονται από την πρόθεση της Επιτροπής να εξασφαλίσει ένα αδιάβλητο ανταγωνισμό.

3.3. Το τελευταίο μέρος του Πράσινου Βιβλίου περιέχει καταλόγους ερωτήσεων σχετικά με την ύπαρξη μεγαλύτερης διαφάνειας και τη δημιουργία οικονομικών κινήτρων. Η Επιτροπή τάσσεται υπέρ μιας «αλλαγής της συμπεριφοράς» και προβλέπει για το σκοπό αυτό τη διεξαγωγή εκτενούς ακρόασης «προκειμένου να γίνουν γνωστές οι απόψεις των αντιπροσωπευτικών, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, επαγγελματικών οργανώσεων του οπτικοακουστικού τομέα καθώς και των εκπροσώπων των κλάδων και των επιχειρηματικών παραγόντων». Τόσο για την απάντηση των ερωτημάτων του καταλόγου όσο και για αυτή την ακρόαση, είναι απαραίτητο να συζητηθούν προτάσεις για τον περιορισμό της ισχύος των ευρωπαϊκών μέσων ενημέρωσης. Ο στόχος μιας ρύθμισης σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν πρέπει να προσανατολίζεται προς την εξεύρεση του χαμηλότερου κοινού παρανομαστή.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1. Το Πράσινο Βιβλίο επικεντρώνεται στην χωρίς φραγμούς λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και στην ενίσχυση μιας «τάσης στον τομέα της παροχής υπηρεσιών που να οδηγεί προς μια παγκόσμια φιλελευθεροποίηση και ελευθέρωση» και αποφεύγει ηθελήμενα να ξετάσει τις πιθανές κοινωνικές επιπτώσεις ενός άκρατου ανταγωνισμού στον οπτικοακουστικό τομέα. Σχετικά δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι οι κινηματογραφικές ταινίες και τα ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά προγράμματα δεν είναι δυνατό να συγκριθούν με υπηρεσίες άλλου είδους, διότι αποτελούν σημαντικό μέρος της πολιτιστικής ταυτότητας των ευρωπαϊκών χωρών. Χωρίς αμφιβολία, ένας άκρατος ανταγωνισμός θα οδηγούσε στην κυριαρχία ορισμένων, εξευρωπαϊκών συνασπισμών μέσω μαζικής ενημέρωσης και έτσι θα ετίθετο σε κίνδυνο η πολιτιστική ταυτότητα της Ευρώπης.

4.2. Αυτός ήταν ένας από τους λόγους για τον οποίο η Ευρωπαϊκή Ένωση επέτυχε το Δεκέμβριο 1993 να μην συμπεριληφθεί ο οπτικοακουστικός τομέας στις συμφωνίες της ΓΣΔΕ προκειμένου να διασφαλιστεί η πολιτιστική ανεξαρτησία και πολυμορφία της Ευρώπης. Και όταν το Πράσινο Βιβλίο προβάλλει την εξελισσόμενη τεχνολογική ανάπτυξη — και ιδιαίτερα την σταθερή επέκταση της ψηφιακής τεχνολογίας και τις συνέπειές της στη βιομηχανία προγραμμάτων —, ως επιχειρήματα προκειμένου να επιταχυνθεί η «δημιουργία ενός ευρωπαϊκού χώρου ενημέρωσης», πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι οι διεργασίες συγκέντρωσης στον τομέα των μέσων ενημέρωσης επιταχύνονται επίσης και απαιτούν την άμεση λήψη ρυθμιστικών

μέτρων. Με κανένα τρόπο δεν θα πρέπει να παραμεληθεί αυτή η πτυχή μέχρις ότου η Επιτροπή καταλήξει σε συγκεκριμένα συμπεράσματα, αφού ζητήσει τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της ΟΚΕ και των άλλων οργάνων σχετικά με το «Πράσινο Βιβλίο για την πολυφωνία και τη συγκέντρωση των μέσων ενημέρωσης».

4.3. Επιπλέον, ούτε οι εμπειρίες από την οδηγία «Τηλεόραση χωρίς σύνορα» του Οκτωβρίου 1994, ούτε οι πρόσφατες πολιτικές εξελίξεις εμπόδισαν την Επιτροπή να στρέψει την προσοχή της στην βιομηχανική πολιτική. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η επιδιωκόμενη με την οδηγία ρύθμιση μέσω ποσοτώσεων προς όφελος των ευρωπαϊκών προγραμμάτων παραβιάζεται από ορισμένους εμπορικούς τηλεοπτικούς σταθμούς. Σύμφωνα με την άποψη της ΟΚΕ, οι εξελίξεις αυτές πρέπει να αποτελέσουν σήματα κινδύνου για την οπτικοακουστική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να παρακινήσουν για τη λήψη μέτρων κατά της συγκέντρωσης των μέσων ενημέρωσης, όπως το έχει ήδη προτείνει επανειλημμένως η ΟΚΕ.

4.4. Η ΟΚΕ ενημερώθηκε με ενδιαφέρον για τους στόχους προτεραιότητας της Επιτροπής όσον αφορά τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στον οπτικοακουστικό τομέα. Σύμφωνα με την Επιτροπή, θα πρέπει μέχρι το έτος 2000 να υπάρχουν επιπλέον 2 εκατομμύρια θέσεις εργασίας σε αυτόν τον τομέα.

Προκειμένου να καταστεί δυνατή στην πράξη η παρακολούθηση της εξέλιξης αυτής, ζητείται από την Επιτροπή να συντάσσει ετήσια έκθεση σχετικά με την πρόοδο που σημειώνεται.

Η ΟΚΕ επισημαίνει ότι σε μια τέτοια στατιστική πρέπει να ληφθούν υπόψη μόνο οι νέες θέσεις εργασίας και όχι οι μεταφορές που πραγματοποιούνται, κατά τη διάρκεια των αντικαταστάσεων, από ένα κλάδο του οπτικοακουστικού τομέα σε έναν άλλο.

4.5. Ωστόσο, η ΟΚΕ διαπιστώνει ότι πάλι δεν ελήφθησαν υπόψη πολλά σχόλια και υποδείξεις της σχετικά με τη δημιουργία μελλοντικών προοπτικών για ένα δημοκρατικό, ευρωπαϊκό πολιτισμό των μέσων ενημέρωσης, που είχε προτείνει τα τελευταία χρόνια. Έτσι, οι διαβουλεύσεις που προηγήθηκαν της δημοσίευσης του Πράσινου Βιβλίου, περιορίστηκαν στη συμμετοχή εκπροσώπων της βιομηχανίας και των χρηστών, αν και η ΟΚΕ είχε επανειλημμένως εκδηλώσει την επιθυμία να συμμετάσχει στις προπαρασκευαστικές συζητήσεις.

5. Σχέδιο απαντήσεων στα ερωτήματα που τέθηκαν στη Πράσινη Βίβλο «στρατηγικές επιλογές για την ενίσχυση της βιομηχανίας προγραμμάτων, στο πλαίσιο της οπτικοακουστικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης»

5.1. Πώς να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητα του ελέγχου και της εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου⁽¹⁾;

Προϋπόθεση κάθε ελέγχου κατά την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου είναι η διαφάνεια των σχέσεων ιδιοκτησίας που αφορούν τα ευρωπαϊκά οπτικοακουστικά μέσα μαζικής ενημέρωσης. Οι τεχνικές δυνατότητες ψηφιακού αυτοματισμού και των σχεδόν απεριόριστων ευκαιριών αναπαραγωγής προγραμ-

μάτων αυξάνουν την ανάγκη της άμυνας κατά ευρύτερων συγκεντρωτικών διεργασιών. Γι' αυτό, η υποχρέωση να δημοσιεύονται οι σχέσεις ιδιοκτησίας στον οπτικοακουστικό τομέα των κρατών μελών, πρέπει να είναι κατοχυρωμένη από την νομοθεσία όπως και τα συγκεκριμένα όρια συμμετοχής στον τομέα αυτό. (Βλ. τη γνωμοδότηση της ΟΚΕ για την Πράσινη Βίβλο «Πολυφωνία και συγκέντρωση των μέσων ενημέρωσης στην εσωτερική αγορά — αξιολόγηση της ανάγκης για μια κοινοτική δράση» (22. 9. 1993).

5.2. Πώς να ληφθεί υπόψη η ποικιλία των τύπων υπηρεσιών;

Πώς να ενθαρρυνθεί η ενδοκοινοτική κυκλοφορία των προγραμμάτων;

Πρέπει να εκδοθούν κοινοί ορισμοί μεγαλύτερης ακριβείας;

Πρέπει να ευνοηθεί η επένδυση στην παραγωγή προγραμμάτων ή στην αγορά δικαιωμάτων σε σχέση με μηχανισμούς που στηρίζονται στο χρόνο μετάδοσης⁽²⁾;

Η ποικιλομορφία των υπηρεσιών μπορεί να ευνοηθεί τόσο από τον αναγκαίο περιορισμό των διεργασιών συγκέντρωσης σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο, όσο και από την λήψη συγκεκριμένων ενισχυτικών μέτρων.

Η ενδοκοινοτική κυκλοφορία προγραμμάτων μπορεί να επιτευχθεί αφενός με την προώθηση υπερεθνικών σταθμών εκπομπής τηλεοπτικών προγραμμάτων όπως το ARTE. Εδώ θα διαδραμάτιζαν βοηθητικό ρόλο και οι αντίστοιχοι οργανισμοί δημοσίου δικαίου, επειδή οι δαπάνες για πολύγλωσσα τηλεοπτικά προγράμματα υποθετικά θα εφόβιζαν τις εμπορικές επιχειρήσεις. Αφετέρου, σχέδιο ευρωπαϊκής έκτασης όπως το πρόγραμμα Media θα μπορούσε να επηρεάσει θετικά την ανάπτυξη της δομής ευρωπαϊκών προγραμμάτων και τρόπων παραγωγής.

Η υιοθέτηση κοινών εννοιολογικών προσδιορισμών θα ήταν από πολλές απόψεις εύλογη και αναγκαία: τόνον όσον αφορά την έννοια του περιορισμού των διεργασιών συγκέντρωσης που αφορούν τα μέσα ενημέρωσης, όσο και για τον καθορισμό των προϋποθέσεων ενίσχυσης. Κίνητρα για επενδύσεις θα έπρεπε να αφορούν την παραγωγή πολιτιστικά αξιολογών προγραμμάτων ή την αγορά των δικαιωμάτων τους.

5.3. Λαμβάνοντας υπόψη ότι είναι ανάγκη να μεγιστοποιηθούν τα έσοδα εκμετάλλευσης και να ενθαρρυνθεί η εμφάνιση νέων μέσων στήριξης και νέων υπηρεσιών, πρέπει να διατηρηθεί ένα κοινοτικό σύστημα χρονικών περιορισμών για την τηλεοπτική μετάδοση από τα μέσα ενημέρωσης;

Πρέπει να τροποποιηθεί το υπάρχον σύστημα, και μάλιστα να επεκταθεί σε τρόπους εκμετάλλευσης άλλους από τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση⁽³⁾;

Σχετικά με τους χρονικούς περιορισμούς για την τηλεοπτική μετάδοση από τα μέσα ενημέρωσης: Ενόψει των ποικίλων συμφερόντων και εξαρτήσεων που υφίστανται στις παραγωγές ταινιών και στον αναμενόμενο πολλαπλασιασμό των τηλεοπτικών διαύλων που συνδέεται με την ψηφιακή τεχνολογία, οποιαδήποτε υπερεθνική ρύθμιση θα ήταν περιττή.

(1) Πράσινο Βιβλίο — Ερώτηση σ. 45.

(2) Πράσινο Βιβλίο — Ερώτηση σ. 47.

(3) Πράσινο Βιβλίο — Ερώτηση σ. 49.

5.4. Πώς να βελτιστοποιηθεί η σχέση μεταξύ ανάπτυξης νέου τύπου υπηρεσιών και ανάπτυξης της ευρωπαϊκής βιομηχανίας προγραμμάτων;

Πρέπει να αναπτυχθούν ειδικοί κανόνες — κίνητρα για τους νέους τρόπους μετάδοσης των οπτικοακουστικών προγραμμάτων (ιδίως αυτών που λειτουργούν με ατομική κλήση, σε αντίθεση με τις υπηρεσίες ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης αυτής καθ'αυτής — επικοινωνία «point to multipoint»); Ποιές μπορεί να είναι οι ενδεδειγμένες διατάξεις⁽¹⁾;

Η ΟΚΕ δεν θεωρεί αναγκαίους ειδικούς κανόνες για την ανάπτυξη νέων τρόπων μετάδοσης των οπτικοακουστικών προγραμμάτων, ιδιαίτερα αυτών που λειτουργούν με προσωπική κλήση. Γιατί κάθε καινοτομία στον οπτικοακουστικό τομέα δεν χρήζει ενίσχυσης — ιδίως εάν αυτή ως μία πρόσθετη προσφορά δεν καλύπτει ουδεμία ευδιάκριτη έλλειψη στον τομέα των μέσων επικοινωνίας. Αντιθέτως είναι έκδηλη η ανάγκη να τεθούν φραγμοί με νομικούς περιορισμούς στην πρόσφατη κυριαρχία σε ευρωπαϊκά κλιμάκια μεγάλων ομίλων στον τομέα των μέσων μαζικής ενημέρωσης.

5.5. Πρέπει να επιδιωχθεί μια οριζόντια προσέγγιση των χρηματοδοτικών κινήτρων που θα καλύπτει κάθε μια από τις φάσεις της διαδικασίας δημιουργία/παραγωγή /διανομή/επιμετάλλευση ή πρέπει να συγκεντρωθούν τα χρηματοδοτικά μέσα σε ορισμένα στάδια προτεραιότητας για να επιτευχθεί ένα πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα στο σύνολο αυτής της διαδικασίας; Αν ναι, σε ποιά⁽²⁾;

Συγκεκριμένα:

Πώς να βελτιωθεί η ανάπτυξη προγραμμάτων στο πλαίσιο μιας ευρωπαϊκής προοπτικής;

Πώς να παρακινηθεί η διάδοση των προγραμμάτων σε πανευρωπαϊκό επίπεδο και η μη κατάτμηση των εθνικών αγορών;

Πώς να ενισχυθούν η μεταγλώττιση και οι υπότιτλοι καλής ποιότητας;

Πώς να δοθούν επενδυτικά κίνητρα;

Πώς να αναπτυχθεί ένα είδος κατάρτισης που προσανατολίζεται προς την αγορά και τις νέες τεχνολογίες;

Μία «οριζόντια προσέγγιση» στη δημιουργία κινήτρων που θα καλύπτουν ολόκληρο το φάσμα των οπτικοακουστικών μέσων στην Ευρώπη, εξαρτάται από την εξακρίβωση των αναγκών που υπάρχουν στους επί μέρους τομείς. Και σχετικά, πρέπει να αναζητηθούν τόσο οι τεχνολογικές όσο και οι οικονομικές προοπτικές ανάπτυξης — αφού ληφθεί ιδιαίτερα υπόψη η ενίσχυση πρωτοβουλιών, που δεν βασίζονται απλώς στους κερδοσκοπικούς υπολογισμούς μεγάλων ομίλων του κλάδου, που επιδιώκουν να καλύψουν τα τελευταία κενά της αγοράς.

Κίνητρα για τη διάδοση προγραμμάτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο μπορούν να προσφέρουν κατ'έξοχήν, άφθονες πληροφορίες για τα τηλεοπτικά προϊόντα, στις κυριότερες — ή αν είναι

δυνατόν — σε όλες τις ευρωπαϊκές γλώσσες. Μία παρόμοια μεταφραστική υπηρεσία θα αποτελούσε μία από τις σημαντικότερες επενδύσεις, ενώ συγχρόνως θα μπορούσε να δημιουργήσει νέα ποιοτικά πρότυπα για τη μεταγλώττιση. Θα μπορούσε π.χ. να χρηματοδοτηθεί με κρατήσεις από τα «διαφημιστικά τέλη» αφού άλλωστε από τα τέλη αυτά θα μπορούσαν να επωφεληθούν όλοι οι συμμετέχοντες. Η ΟΚΕ θεωρεί ότι οι μέχρι σήμερα προσπάθειες της Επιτροπής στον τομέα αυτό δεν είναι επαρκείς.

5.6. Πρέπει να επιδιωχθεί μια προσέγγιση ανά πρόγραμμα (δημιουργία, παραγωγή, διανομή ή επιμετάλλευση) για τη χορήγηση χρηματοδοτικών κινήτρων;

ή

Πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στις επιχειρήσεις λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των δραστηριοτήτων τους⁽³⁾;

Το επιχείρημα ότι η παροχή κινήτρων σε επιχειρήσεις για το σύνολο των δραστηριοτήτων τους συνεπάγεται και τη δημιουργία μιας αναπτυξιακής στρατηγικής, θα μπορούσε να αποτελέσει μία επικίνδυνη απειροσκέπια. Στην ιστορία της οικονομίας υπάρχουν αρκετά παραδείγματα σύμφωνα με τα οποία η παροχή κινήτρων, αδιακρίτως, δεν δρα τόσο αποτελεσματικά, όσο η παροχή συγκεκριμένων χρηματοδοτικών κινήτρων, για επί μέρους προγράμματα.

5.7. Οι μηχανισμοί που πρέπει να εφαρμοσθούν για να επιτευχθεί διαρθρωτικό αποτέλεσμα στο επίπεδο της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να στηρίζονται σε μια πραγματικά ευρωπαϊκή διάσταση και να διαθέτουν επαρκείς πόρους, στο επίπεδο της «κρίσιμης μάζας» που απαιτείται για την επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων εντός λογικής προθεσμίας⁽⁴⁾.

Βλ. τις συστάσεις που έγιναν για τα ερωτήματα της σ. 49 για το θέμα «διανομή προγραμμάτων σε πανευρωπαϊκό επίπεδο» — ως προϋπόθεση για την παροχή κάθε άλλης ενίσχυσης.

5.8. Πώς η Ένωση μπορεί να λάβει υπόψη την ιδιαιτερότητα των χωρών με περιορισμένη γλωσσική εμβέλεια ή περιορισμένες δυνατότητες παραγωγής;

Συγκεκριμένα, η ιδιαιτερότητα αυτή πρέπει να ληφθεί υπόψη στο πλαίσιο των μη μηχανισμών γενικής εφαρμογής ή πρέπει να αναπτυχθούν ειδικοί μηχανισμοί;

(Αν ναι, ποιού;)⁽⁵⁾

Η ΟΚΕ υποστηρίζει όλα τα συμπληρωματικά μέτρα που εξασφαλίζουν ότι ακόμη και σε κράτη με περιορισμένη γλωσσική εμβέλεια ή περιορισμένες δυνατότητες παραγωγής, θα διασφαλιστεί και θα διατηρηθεί η φυσική πολιτισμική πολυμορφία και ιδιαιτερότητα.

Ο οπτικοακουστικός τομέας δεν είναι μόνο αποτέλεσμα των μηχανισμών της αγοράς αλλά όπως αναφέρει και η Επιτροπή, έχει και «πολιτιστική σημασία» και, επομένως, δεν μπορεί να αποκληθεί από τις αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην τελευταία ανακοίνωσή της σχετικά με την «Πορεία της Ευρώπης στην κοινωνία της πληροφορίας, Σχέδιο δράσης» (έγγραφο COM(94) 347 τελικό), η Επιτροπή υπογραμμίζει για

(1) Πράσινο Βιβλίο — Ερώτηση σ. 51.

(2) Πράσινο Βιβλίο — Ερώτηση σ. 47.

(3) Πράσινο Βιβλίο — Ερώτηση σ. 54.

(4) Πράσινο Βιβλίο — Ερώτηση σ. 56.

(5) Πράσινο Βιβλίο — Ερώτηση σ. 57.

πρώτη φορά, κατόπιν εμμονής της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, ότι οι κινηματογραφικές τηλεοπτικές και ραδιοφωνικές παραγωγές αποτελούν «πολιτιστικά αγαθά» και δεν πρέπει να τους επιφυλάσσεται η ίδια μεταχείριση με άλλα προϊόντα⁽¹⁾

5.9. Με την προοπτική της ανάπτυξης της οπτικοακουστικής αγοράς στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης:

Πρέπει να περιοριστεί η δράση της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε μέσα στήριξης για την ανάπτυξη και την ανασυγκρότηση που καλύπτουν το σύνολο των βιομηχανικών τομέων (και επομένως, δυνητικά, τον οπτικοακουστικό τομέα);

ή

Πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή κοινοτικοί μηχανισμοί χρηματοδοτικών κινήτρων για τη συμμετοχή επαγγελματιών από τις χώρες αυτές;

ή

Πρέπει να αναπτυχθούν ειδικά μέσα που θα ενθαρρύνουν ιδίως ορισμένες πρωτοβουλίες των κοινοτικών επιχειρήσεων, σύμφωνα με τις χώρες αυτές, σε μια προσέγγιση εταιρικής σχέσης⁽²⁾;

Στους μηχανισμούς δημιουργίας χρηματοδοτικών κινήτρων πρέπει να συμπεριληφθούν και οι επαγγελματίες από τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, επειδή παρόμοιες ανταλλαγές θα ήταν επωφελείς και για την ποικιλομορφία των προγραμμάτων στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό

δεν αποκλείει τη δυνατότητα στήριξης συγκεκριμένων πρωτοβουλιών κοινοτικών επιχειρήσεων βάσει συμπράξεων, υπό τον όρο ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις θα συμμετέχουν και οι ίδιες στις πρωτοβουλίες αυτές κατά τρόπο ικανοποιητικό.

5.10. Πρέπει να εφαρμοσθεί ένα συνεργατικό πλαίσιο ανταλλαγής απόψεων και προβληματισμού με σκοπό τη βελτίωση των εθνικών συστημάτων στήριξης της βιομηχανίας προγραμμάτων και της ενδεχόμενης σύγκλισής τους;

Ποιά πρέπει να είναι τα θέματα προτεραιότητας στον τομέα της ανταλλαγής απόψεων και του προβληματισμού;

Μια τέτοια προοπτική πρέπει να προωθήσει:

τον καθορισμό κοινών προτεραιοτήτων στα εθνικά συστήματα στήριξης;

το σταδιακό άνοιγμά τους σε μια ευρωπαϊκή διάσταση;

τη συζήτηση σχετικά με τους τρόπους εφαρμογής τους⁽³⁾;

Η ΟΚΕ, για τους προαναφερθέντες λόγους, υποστηρίζει εντελώς αποφασιστικά την δημιουργία ενός γενικού πλαισίου ανταλλαγής σκέψεων για την προώθηση της σύγκλισης των εθνικών συστημάτων στήριξης. Κεντρικό θέμα για μία παρόμοια προσέγγιση πρέπει να αποτελέσουν οι ιδέες για την επιβολή ενός πανευρωπαϊκού συστήματος δημοσίων εισφορών όπως περιγράφονται στο σημείο 5.3.2 — εδάφιο II).

Στόχος παρόμοιων ιδεών πρέπει να είναι ο καθορισμός συγκεκριμένων μέτρων για την οικονομική ενίσχυση τηλεοπτικών προγραμμάτων σε ολόκληρη την Κοινότητα, και πέραν αυτής, ως αναπόσπαστα τμήματα του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Ο χρόνος πλέον ωρίμασε για κάτι τέτοιο.

⁽¹⁾ Βλ. έγγο. COM(94) 347 τελικό, σ. 20.

⁽²⁾ Πράσινο Βιβλίο — Ερώτηση σ. 59.

⁽³⁾ Πράσινο Βιβλίο — Ερώτηση σ. 63.

Βρυξέλλες, 14 Σεπτεμβρίου 1994.

Η Πρόεδρος της
Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Susanne TIEMANN